

e ditorial

Axul teatrului

Departe de mine gândul mizerabil de a privi înapoi fără mânie, înlocuind - Doamne ferește! - mânia cu cine știe ce nostalgie stupidă și lașă. Prea adâncă a fost umilirea valorilor și cultul non-valorilor sub domniile succesive ale lui Leonte Răutu, Dumitru Popescu-Dumnezeu, Tamara Dobrin, Mihai Dulea, pentru a regreta sistemul instituit de partidul comunist în cultură. Scenele teatrelor erau, în bună măsură, ocupate de piese fără cap, coadă și trup, care îl glorificau pe omul nou, o abstracțiune biruitoare asupra obstacolelor și conspirațiilor puse la cale de o altă abstracțiune, denumită vechiul; iar regizorii - de voie, de nevoie - se străduiau să câștige o bucată de pâine încercând să dea oarecare concretețe celor două abstracțiuni. Din fericire, adevăratele valori, deși umilite, au existat, și ele au salvat cultura de înghețul absolut pe care și-l doreau vechii dogmatici și pe care-l invocă azi, fără temeii, noii fundamentalști. Un lucru era însă evident: teatrele care au avut un ax - adică un regizor, implicit un program artistic, o linie estetică, o stare de efervescentă creativă - , au supraviețuit și s-au impus. Perioadele de glorie ale Teatrului "Bulandra" sunt inseparabile de regizori ca Liviu Ciulei, Lucian Pintilie sau Valeriu Moisescu, după cum momentele de vârf ale Teatrului Național din București au fost legate de Sică Alexandrescu, Moni Ghelerter, Al. Finți, Horea Popescu, ale Teatrului de Comedie - de Lucian Giurchescu sau David Esrig, ale Teatrului Național din Craiova - de Vlad Mugur, Mircea Cornișteanu, Silviu Purcărete, ale Teatrului Mic - de Crin Teodorescu, Radu Penciulescu, Ion Cojar, Silviu Purcărete și Cătălina Buzoianu. Alexandru Colpacci și, apoi, Victor Ioan Frunză și Alexandru Darie au dat sens și strălucire teatrului din Oradea, György Harag și Tompa Gábor - Teatrului Maghiar din Cluj, Vlad Mugur și, mai apoi, Mihai Măniuțiu și Victor Frunză - Teatrului Național din Cluj. Numele Teatrului Național din Timișoara se leagă de prezența lui Ioan Ieremia și a lui Ștefan Iordănescu, al Teatrului Național din Târgu-Mureș, de aceea a lui Harag, Tompa Miklós, Dan Alecsandrescu, Kincses Elemér, Dan Micu, al teatrului din Galați, de aceea a lui Moisescu, Nicolae Scarlat, Adrian Lupu, al teatrului din Ploiești - de prezența aceluiași Moisescu și a lui Emil Mandric, al Teatrului Giulești - de aceea a lui Horea Popescu, Lucian Giurchescu, Dinu Cernescu, Alexa Visarion, Tudor Mărăscu, al Teatrului "Nottara" - de aceea a lui George Rafael și Dan Micu, al teatrului din Brașov - de aceea a lui Sică Alexandrescu, Eugen Mercus, Mircea Marin, al teatrului din Sibiu - de aceea a lui Mihai Dimiu și Iulian Vișa. Etc., etc. Axul teatrului a fost întotdeauna regizorul, chiar dacă acesta, nefiind "legat de glie", a migrat din oraș în oraș, lăsându-și, însă, amprenta indelebilă asupra "locului de muncă". Fenomenul nu este, însă, pur românesc. Numele lui Max Reinhardt e legat de Deutsches Theater, al lui Brecht - de Berliner Ensemble, al lui Strehler - de Piccolo Teatro, al lui Brook - de Royal Shakespeare Company, al lui Grotowski - de Teatrul Laborator, al lui Jean Vilar - de T.N.P. etc.

Azi, marea majoritate a teatrelor românești sunt fără ax, în ciuda faptului că avem o generație nouă și vajnică de regizori: Felix Alexa, Beatrice Bleonț, Theodor-Cristian Popescu, Anca Bradu, Bocsárdi László, Barabas Olga, Vlad Massaci, Ada Lupu, Theodora Herghelegiu, Claudiu Goga, Alice Barb, Radu Afrim și alții. În multe dintre teatre se simte nevoia acută a unui centru creator, a unui ax.

Dumitru Solomon